Specifičnosti računovodstva obrtnika

Mikić, Gabrijela

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:441195

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Financijski menadžment

Gabrijela Mikić

SPECIFIČNOSTI RAČUNOVODSTVA OBRTNIKA

Završni rad

Osijek, 2020

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Financijski menadžment

Gabrijela Mikić

SPECIFIČNOSTI RAČUNOVODSTVA OBRTNIKA

Završni rad

Kolegij: Računovodstvo

JMBAG: 00102164180

e-mail: gabrijelamikic2409@gmail.com

Mentor: izv. prof. dr. sc. Blaženka Hadrović Zekić

Osijek, 2020.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.*
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Gabrijela Mikić
JMBAG: 00102164180
OIB: 15285126746
e-mail za kontakt: gabrijelamikic2409@gmail.com
Naziv studija: Preddiplomski studij Financijski menadžment
Naslov rada: Specifičnosti računovodstva obrtnika
Mentor/mentorica rada: Izv.prof.dr.sc. Blaženka Hadrović Zekić

U Osijeku, 2020. godine

Potpis Gabrijela Mikić

Sažetak

Specifičnosti računovodstva obrtnika tema je ovoga završnog rada. Zakonima, propisima i standardima regulirano je računovodstvo obrtnika koje se prema načelu blagajne zasniva na jednostavnom knjigovodstvu. Poslovanje obrta zahtijeva pouzdano vođenje računovodstva. Cilj ovoga rada je objasniti računovodstvo obrtnika, njegova temeljna obilježja, specifičnosti i obveze te prikaz zakonskog uređenja obrta i obilježja na vođenju poslovnih knjiga. Nadalje, obrtnici trebaju paziti kako vode poslovne knjige s tim da se poseban značaj stavlja se na poslovne knjige koje obrtnici moraju voditi u sustavu poreza na dohodak i poreza na dobit. Prednost obrta je u tome što obveznici poreza na dohodak ne moraju voditi dvojno knjigovodstvo, odnosno glavnu knjigu. U računovodstvu obrtnika se primjenjuje načelo „blagajne“ za knjiženje primitka kao prihod i izdatka kao rashod. Poslovne knjige dužni su voditi svi obrtnici samostalno ili uz pomoć knjigovodstvenih servisa i drugih stručnih osoba, zbog toga što su one osnovica utvrđenog poslovnog rezultata te ih u elektroničkom ili „papirnatom“ zapisu. Od velike je važnosti da se sve poslovne knjige vode uredno i točno s vjerodostojnim i stvarnim događajima. Međutim, propisane knjige ulaznih i izlaznih računa vode obrtnici pridruženi u sustav PDV-a. Najčešći su porezi koje plaćaju obrtnici porez na dohodak, porez na dobit te porez na dodanu vrijednost.

Ključne riječi: obrtnici, poslovne knjige, računovodstvene metode, porezi

SADRŽAJ

1. Uvod **1**
2. Pojam obrta **2**
2.1. Uvjeti za obavljanje obrta **2**
2.2. Otvaranje obrta **3**
2.3. Prestanak obrta **4**
3. Regulatorni okvir računovodstva obrtnika **6**
3.1. Paušalno oporezivanje dohotka obrta **6**
3.2. Obrtnici obveznici poreza na dohodak **8**
3.3. Obrtnici obveznici poreza na dobit **11**
4. Temeljna obilježja računovodstva obrtnika obveznika poreza na dohodak **13**
4.1. Knjigovodstvene isprave **14**
4.2. Poslovne knjige **15**
4.2.1. Knjiga primitaka i izdataka 16
4.2.2. Popis dugotrajne imovine 17
4.2.3. Knjiga prometa 19
4.2.4. Evidencija o tražbinama i obvezama 21
4.2.5. Knjige ulaznih i izlaznih računa 22
5. ZAKLJUČAK **25**
Literatura **26**
Popis tablica **28**
Popis slika **28**

1. Uvod

Ovaj rad govori o obrtnicima, obrtu i načinu oporezivanja obrtnika. Dijeli se u pet poglavlja ubrajajući uvod i zaključak. Na samom početku rada objašnjen je pojam obrt, zatim uvjeti koji su potrebni za obavljanje i otvaranje obrta. Kroz rad će se definirati temeljna obrtnička obilježja. Fizička osoba kojoj je u cilju ostvariti dohodak prometom, proizvodnjom i ostalim uslugama koje se pružaju na tržištu, na svoje ime i račun samostalno obavlja sve gospodarske djelatnosti koje su dopuštene. Ukoliko želi, koristiti se može i radom drugih osoba.

Nadalje, objašnjeni su porezi koje su obrtnici obavezni plaćati. Najbitniji su porez na dobit, porez na dohodak i porez na dodanu vrijednost. Spomenut ćemo i paušalno oporezivanje koje u posljednje vrijeme obrtnici sve češće primjenjuju radi jednostavnijeg načina poslovanja. Nakon objašnjenih poreza, koji su od velike važnosti u obavljanju obrta, navedeni su i načini vođenja poslovnih knjiga. Svaki obrtnik dužan je voditi poslovne knjige. U vođenju poslovnih knjiga naglašene su razlike ovisno o načinu oporezivanja.

Cilj je ovoga rada istražiti specifičnosti obrtnika, njihove prednosti i nedostatke te probleme s kojima se obrtnici svakodnevno susreću.

2. Pojam obrta

Pojam obrta reguliran je Zakonom o obrtu. Prema čl. 2. Zakona o obrtu, obrt je od strane fizičkih osoba trajno i samostalno obavljanje gospodarskih djelatnosti koje su dopuštene sa ciljem da se ostvari dobit proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga koje se ostvaruju na tržištu. Pravna osoba koja obavlja obrt, a izvodi naukovanje, gospodarsku djelatnost obavlja utvrđenu u popisu slobodnih, vezanih i povlaštenih obrta. Nadležno upravno tijelo Grada Zagreba obavlja poslove u vezi s obavljanjem djelatnosti obrta. Međutim, trajno obavljanje obrta podrazumijeva se i ukoliko obrtnik želi privremeno obustaviti obrt, a u tom slučaju obustavu obrta prijavljuje nadležnom upravnom tijelu. Prema Zakonu o obrtu po čl. 3. jednom godišnje obavlja se sezonski obrt koji može trajati najduže devet mjeseci, dok čl. 4. Zakona o obrtu objašnjava da je obrtnik svaka fizička osoba koja se koristi kako radom drugih osoba, tako i obavljanjem svih djelatnosti na svoje ime i na svoj račun.

Amidžić-Peročević (2002) navodi da ukoliko se obavlja sezonski obrt, potrebno je trajno upisivanje u obrtni registar, a osobe, koje u vrijeme dok traje sezonsko obavljanje obrta obavljaju takav obrt, utvrđuju svojstvo osiguranika. Nadalje, Zakon o trgovačkim društvima govori o osnivanju trgovačkog društva i njegovim osnivačima tako što to društvo postaje posebni pravni subjekt tek nakon upisa u sudski registar. Po Zakonu o obrtu nema osnivača obrta, već obrtnikom postaje sama fizička osoba. Ta fizička osoba sama stječe svojstvo obrtnika koji obavlja dopuštenu djelatnost.

2.1. Uvjeti za obavljanje obrta

Prema Zakonu o obrtu po čl. 6. obrti su:

1. „slobodni obrti za obavljanje kojih se kao uvjet ne traži ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit
2. vezani obrti za obavljanje kojih se kao uvjet traži ispit o stručnoj osposobljenosti, vezani obrti za obavljanje kojih se traži odgovarajuća srednja stručna sprema i vezani obrti za obavljanje kojih se kao uvjet traži majstorski ispit

3. povlašteni obrti koje obrtnik smije obavljati samo na temelju povlastice, odnosno dozvole koju izdaje nadležno ministarstvo, odnosno drugo tijelo čija je nadležnost propisana posebnim propisom ovisno o djelatnosti“.

Obrt, po čl. 8. Zakona o obrtu, obavlja fizička osoba samo ukoliko joj nije izrečena sigurnosna i zaštitna mjera u kojoj se zabranjuje obavljanje djelatnosti dok ta mjera traje putem odluke Suda časti Hrvatske obrtničke komore, rješenja o prekršaju ili pravomoćne sudske presude. Također, ukoliko joj potreban prostor za obavljanje obrta, fizička osoba mora imati pravo korištenja prostora. Svi ovi uvjeti prema Zakonu o obrtu po čl. 9. potrebni su za obavljanje vezanog obrta. Potreban je također i poseban uvjet stručne osposobljenosti, odgovarajuće srednje strukovno obrazovanje ili položen majstorski ispit. Međutim, ukoliko fizička osoba ne ispuni uvjet o stručnoj osposobljenosti, odgovarajućeg srednje strukovnog obrazovanja ili položeni majstorski ispit, može obavljati vezani obrt samo ako zaposli radnika na tim poslovima koji udovoljava svim ovim uvjetima. Prema čl. 10. Zakona o obrtu osobe koje imaju odgovarajuće visoko obrazovanje mogu obavljati vezane obrte. Fizičke osobe su u roku od tri godine dužne položiti majstorski ispit za odgovarajuće zanimanje od dana upisa obrta u Obrtni registar.

Amidžić-Peročević (2002) napominje da fizička osoba može u radnom odnosu biti i kod drugog poslodavca te tamo ostvariti prava iz radnog odnosa, a isto tako ta prava može ostvarivati kao obrtnik. Radni odnos nije zapreka za obavljanje i otvaranje obrta.

Zakon o obrtu po čl. 11. navodi kako je obrtniku potreban dokaz o pravu korištenja prostora u slučaju da mu je potreban. Sva potrebna oprema koja se odnosi na obavljenu određenu gospodarsku djelatnost, mora ispunjavati minimalne tehničke uvjete koji su određeni prema propisima.

2.2. Otvaranje obrta

Zakon o obrtu čl. 14. navodi da je za slobodni i vezani obrt potrebno da obrtnik ima obrtnicu, dok je za povlašteni obrt potrebno imati dozvolu. Nadležno upravno tijelo na čijem je području sjedište obrta izdaje obrtnicu, dok nadležno ministarstvo prema posebnim propisima kojom je nadležnost utvrđena, ovisno o vrsti obrta, izdaje dozvolu. Ministar nadležan za obrt pravilnikom propisuje sadržaj i oblik obrtnice. Šoić, M. i Cvitan, Ž. (2001) navode da se po službenoj dužnosti prije izdavanja obrtnice, svi dokazi moraju pribaviti o rješenjima o prekršajima

pravomoćnim sudskim presudama, ili odlukama Suda časti da obrtniku nije izrečena sigurnosna ili zaštitna mjera zabranom obavljanja djelatnosti.

Prema čl. 15. Zakona o obrtu potrebno je u obrtni registar koji je javan upisati obrt na temelju rješenja koje izdaje nadležno upravno tijelo. Mogućnost korištenja i način vođenja obrtnog registra i njegov oblik propisuje ministar nadležan za obrt. Čl. 27. Zakona o obrtu navodi da obrtnik obavlja samo obrte obuhvaćene obrtnicom, dok za povlaštene obrte moraju dobiti povlasticu, odnosno dozvolu koja se ne može prenositi na drugu osobu. Prema čl. 29. Zakona o obrtu putem stručnog poslovođe, vođenje vezanog ili slobodnog obrta, obrtnik će prijaviti nadležnom upravnom tijelu na kojem se području nalazi sjedište obrta koje putem poslovođe definira vođenje obrta i obavlja u obrtni registar upis.

2.3. Prestanak obrta

U slučaju da fizička osoba želi zatvoriti obrt, po čl. 45. Zakona o obrtu, zatvaranje obrta odnosit će se na prestanak svih djelatnosti koje su se obavljale u obrtu. Nadalje, nadležno upravno tijelo će nakon što rješenjem utvrdi prestanak obrta izbrisati Obrt u Obrtnom registru. Zatim, obrt će prestati po sili zakona ili odjavom. Obrt po sili zakona po čl. 47. prestaje:

- uslijed smrti obrtnika ukoliko se ne nastavlja vođenje u nasljedstvu,
- propuste li nasljednici rok za prijenos vlasništva te rok za prijavu obrta,
- ako propuste rok za polaganje majstorskog ispita, s tim da im je rok tri godine od dana upisivanja u Obrtni registar,
- ukoliko je obrtnik osuđen na kaznu zatvora jer ima pravomoćnu sudsku presudu povezanu s obavljanjem obrta,
- ukoliko je obrtniku izrečena mjera u kojoj se zabranjuje obavljanje obrta u vremenu dužem od tri mjeseca,
- nakon što je obrtniku koji nije započeo s obavljanjem obrta istekao rok privremene obustave obavljanja obrta od 7 dana.

Zakon o obrtu po čl. 47. objašnjava da će obrt prestati i ako Sud časti Hrvatske obrtničke komore odluku donese da obavljanje obrta prestane i to na vrijeme duže od tri mjeseca, ako nadležno ministarstvo ne produži obrtniku dozvolu te ustanovi da je na temelju isprava koje nisu vjerodostojne obrtniku izdana obrtnica, ako obrtnik ne ishodi dozvolu za rad i slično. Nadalje, prema čl. 31. Zakona o obrtu ukoliko obrtnik želi, može u jednoj godini privremeno zaustaviti

obavljanje obrta. U slučaju bolesti obrtnika, obrtnik zaustavlja obrt dulje od godinu dana. Ako obrtnik koristi roditeljski dopust, može u trajanju od tri godine obustaviti obrt. Ukoliko obrtnik ipak odluči nastaviti sa obavljanjem djelatnosti obrta, Nadležno upravno tijelo će o ponovnom otvaranju obrta donijeti rješenje, nakon što obrtnik u roku od sedam dana izvijesti tijelo odnosno prije isteka vremena za privremenu obustavu obavljanja obrta. Međutim, odluči li se obrtnik zatvoriti obrt prema Zakonu o obrtu čl. 46. prestanak obrta utvrdit će odjavom, odnosno danom navedenim u objavi te obrt više ne može unatrag odjaviti.

3. Regulatorni okvir računovodstva obrtnika

Dražić-Lutilsky, I. et al. (2010) smatraju da je da se sadržaj u računovodstvu izmjenjivao onako kako se okruženje mijenjalo te se također mijenjao i koncept računovodstva. Zatim, sadržaj računovodstva uvjetovan je ciljevima računovodstva, računovodstvenim načelima pretpostavkama. Prema Zakonu o računovodstvu po čl. 7. „Računovodstveni poslovi su prikupljanje i obrada podataka na temelju knjigovodstvenih isprava, priprema i vođenje poslovnih knjiga, priprema i sastavljanje godišnjih financijskih izvještaja, te prikupljanje i obrada podataka u vezi s pripremom i sastavljanjem godišnjeg izvješća, te financijskih podataka za statističke, porezne i druge potrebe.“ Također, poduzetnik ima dužnost voditi poslovne knjige, sastavljati i prikupljati knjigovodstvene isprave, sastaviti financijske izvještaje, organizirati vođenje poslovnih knjiga, zatim knjigovodstvene isprave sastaviti na način da se provjere poslovni događaji, financijski položaj i uspješnost poslovanja poduzetnika. Nadalje, sva računovodstvena dokumentacija mora biti u potpunosti točna, razumljiva, provjerljiva i zaštićena od oštećenja, promjena i gubitaka. Poduzetnik je dužan u svojim poslovnim knjigama zabilježiti svaku promjenu koja se dogodi tijekom godine. Sve knjigovodstvene promjene u poslovnoj godini bilježe se u poslovnim knjigama. Čl. 12. Zakona o obrtu objašnjava da se svi knjigovodstveni događaji, knjiženi u dnevniku, unose se u glavnu knjigu.

3.1. Paušalno oporezivanje dohotka obrta

Prema paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti (2020) obveznik poreza na dohodak, utvrđen u paušalnom iznosu, fizička je osoba koja od obavljanja samostale djelatnosti ostvaruje primitke te: nije obveznik PDV-a i ne ostvaruje u kalendarskoj godini ukupni godišnji primitak veći od propisanog iznosa za pristup u sustav PDV-a. Obavlja li porezni obveznik samostalnu djelatnost a dohodak utvrđuje temeljem propisanih poslovnih knjiga, ne može u isto vrijeme po osnovi te djelatnosti porez na dohodak i dohodak utvrditi u paušalnom iznosu. Ispune li supoduzetnici uvjete svaki zasebno te ako od zajedničkog obavljanja obrta ukupan primitak nije veći od propisanog iznosa ulaska u sustav PDV-a, fizičke osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost, zajednički utvrđuju dohodak u paušalnom iznosu.

Prestanu li tijekom porezne godine postojati uvjeti plaćanja paušalnog poreza na dohodak, Porezna uprava će poništiti rješenje doneseno o plaćanju te zatim donijeti novo rješenje u kojem se plaća predujam poreza na dohodak od samostalne djelatnosti. (HOK, Vodič)

Utvrđivanje paušalnog poreza na dohodak

Prema Pravilniku o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti (2020) na godišnji se paušalni porez na dohodak, godišnji paušalni dohodak utvrđuje primjenjujući stopom od 12%. Iznos paušalnog godišnjeg poreza na dohodak od 12% se povećava za prirez porezu na dohodak koji je prema prebivalištu uveden odlukom jedinice lokalne samouprave. Nadalje, mjesečni se paušalni porez na dohodak određuje na način da se godišnji paušalni porez na dohodak dijeli na razmjeran broj mjeseci kalendarske godine gdje porezni obveznik samostalnu djelatnost obavlja.

Tablica 1. Godišnji paušalni porez na dohodak

Ostvareni ukupni primici	Godišnja porezna osnovica	Godišnji paušalni porez na dohodak	Mjesečni paušalni porez na dohodak (bez prireza)
Od 0,00 do 85.000,00	12.750,00	1.530,00	127,500
Od 85.000,01 do 115.000,00	17.250,00	2.070,00	172,500
Od 115.000.01 do 149.500,00	22.425,00	2.691,00	224,25
Od 149.500,01 do 230.000,00	34.500,00	4.140,00	345,00
Od 230.000,01 do 300.000,00	45.000,00	5.400,00	450,00

Izvor: Stručne informacije za 2020. godinu, Prilog časopisu RRiF br. 2/20, str. 34.

Stručne informacije (2020) navode da „Razlika za uplatu manje uplaćenog paušalnog poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak za proteklu kalendarsku godinu utvrđena temeljem izvješća o paušalnom dohotku od samostalnih djelatnosti i uplaćenom paušalnom porezu na dohodak i prirezu poreza na dohodak (Obrazac PO-SD) plaća se s danom podnošenja Izvješća. Navedeno izvješće podnosi se nadležnoj ispostavi Porezne uprave prema prebivalištu / uobičajenom boravištu poreznog obveznika najkasnije 15 dana po isteku kalendarske godine.“ (Stručne informacije za 2020 godinu)

Plaćanje paušalnog poreza na dohodak

Obrtnik obveznik poreza na dohodak u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak vodi poslovne knjige, a ima naplaćene godišnje prihode koji su manji od 300.000,00 kuna, privlači paušalno oporezivanje dohotka obrta pa većinom prelazi na takav način oporezivanja. Najprije je to jednostavno vođenje poslovnih knjiga te niži troškovi obveznih davanja, posebno doprinosa potrebnih za obvezno osiguranje obrtnika. (Hok, Vodič) Porezni obveznik prema Pravilniku o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti (2020), koji želi prijeći s utvrđivanja dohotka od samostalne djelatnosti na dohodak u paušalnom iznosu na temelju propisanih poslovnih knjiga, obvezan je registar poreznih obveznika uz prijavu, Poreznoj upravi, dostaviti:

1. „pregled primitaka i izdataka prema podacima iz Knjige primitaka i izdataka (Obrazac KPI), u skladu s Pravilnikom o porezu na dohodak
2. pregled ukupnog iznosa tražbina, a na temelju izdanih računa iz Evidencije o tražbinama i obvezama (Obrazac TO) u skladu s Pravilnikom o porezu na dohodak odnosno presliku Obrasca TO i za porezno razdoblje (kalendarsku godinu) koje prethodi godini prelaska na utvrđivanje dohotka u paušalnom iznosu “.

Prema Pravilniku o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti (2020) prirez porezu na dohodak i godišnji paušalni porez na dohodak se do zadnjeg dana plaćaju tromjesečno u iznosu broja mjeseci umnoška tromjesečja te je za njih prihvaćena obveza i utvrđen mjesečni porez na dohodak. Poreznim obveznicima kojima je utvrđena razlika za povrat temeljem izvješća, više plaćeni paušalni porez i prirez na dohodak za proteklo razdoblje se vraća na njihov zahtjev ili se za iduće razdoblje uračunava u obvezu. Međutim, porez na dohodak od samostalne djelatnosti koji u paušalnom iznosu plaća porezni obveznik, obvezan je zabilježiti u evidenciji o prometu naplaćene iznose bezgotovinskim putem i u gotovini.

3.2. Obrtnici obveznici poreza na dohodak

Prema Zakonu o porezu na dohodak po čl. 2. „porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak“. U zajednički ostvarenom dohotku porezni obveznik je zasebno svaka fizička osoba, za svoj udio. Nasljednik je i za sve porezne obveze koje je ostavitelj do svoje smrti ostvario. Poreznim obveznicima smatraju se rezidenti i nerezidenti. Čl. 3. Zakona o porezu na dohodak objašnjava da je fizička osoba rezident koja u Republici Hrvatskoj ima i koja nema prebivalište

ili uobičajeno boravište, a plaću dobiva po toj osnovi te je zaposlena u državnoj službi Republike Hrvatske. Nerezident je po čl. 4. Zakona o porezu na dohodak fizička osoba koja prebivalište ili uobičajeno boravište nema u Republici Hrvatskoj a ostvaruje dohodak. Prema čl. 20. dohodak u smislu Zakona o porezu razlika je između primitaka koji u poreznom razdoblju pritječu i izdataka nastalih u jednoj godini, dok su izvori dohotka prema Zakonu o porezu na dohodak čl. 5. ostvareni primici od samostalne djelatnosti, nesamostalnog rada, imovinskih prava i imovine, kapitala i ostalih primitaka. Čl. 28. Zakona o porezu na dohodak navodi da „Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva“.

Utvrđivanje poreza na dohodak obrtnika

Prema Poreznoj Upravi – Porez na dohodak (2020): „Dohodak od obrta što se utvrđuje prema poslovnim knjigama je razlika između poslovnih primitaka i poslovnih izdataka što su nastali u istom poreznom razdoblju.“ Primici i izdaci utvrditi će se načelom blagajne, odnosno prema vrijednosti tržišta. Primici se utvrđuju nakon što su uplate primljene, a izdaci nakon što su isplate obavljene.

Prema Središnjem državnom portalu – Godišnji obračun poreza na dohodak (2020) posebnim postupkom kojim se utvrđuje godišnji porez na dohodak ili kad se podnese godišnja porezna prijava utvrđuje se i obračunava godišnji porez na dohodak, godišnji dohodak i prirez porezu na dohodak. Obveznicima poreza na dohodak, Porezna uprava utvrđuje i obračunava ukupni godišnji porez i prirez porezu na dohodak:

- obveznicima od nesamostalnog rada poreza na dohodak (dohodak od mirovina i plaća),
- obveznicima po osnovi drugog dohotka poreza na dohodak za drugi dohodak koji se ne smatra konačnim.

Nadalje, konačnim drugim dohotkom se smatra drugi dohodak po osnovi visine sredstava te razlike vrijednosti imovine, drugi dohodak po osnovi doprinosa povrata te drugi dohodak prema osnovi povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi. Konačnim dohotkom, osim drugog konačnog dohotka, podrazumijeva se dohodak od imovine i imovinskih prava, osim dohotka od imovine, koji se na osnovi podataka iz propisanih poslovnih knjiga i evidencija utvrđuju i dohodak od kapitala. Porezna uprava na osnovi svih podataka i evidencija s kojima raspolaže i

koje je porezni obveznik dostavio poreznom obvezniku utvrđuje godišnji dohodak, razliku prireza porezu na dohodak poreza na dohodak za uplatu ili za povrat, o čemu izdaje privremeno porezno rješenje.

Plaćanje poreza na dohodak obrtnika

Zakon o porezu na dohodak po čl. 13. navodi da „Godišnjim dohotkom smatra se ukupan dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti te drugi dohodak koji se ne smatra konačnim koji porezni obveznik ostvari u poreznom razdoblju i koji se obračunava na temelju godišnje porezne prijave ili u posebnom postupku utvrđivanja godišnjeg poreza na dohodak."

Porez se ne plaća na dohodak do visine osobnog odbitka. Nakon tog iznosa, plaća se na sljedeći način:

Tablica 2. Porezne stope poreza na dohodak u 2019.

Mjesečna porezna osnovica	Godišnja porezna osnovica	Stopa
Do 360.000,00 kn	Do 30.000,00 kn	24%
Iznad 360.000,00 kn	Iznad 30.000,00 kn	36%

Izvor: Izrada autora na temelju Zakona o porezu na dohodak, NN 106/18, čl. 19.

Čl. 19. Zakona o porezu na dohodak navodi da se primjenom stope od 24% godišnja porezna osnovica (tablica 2.) za iznos drugog ostvarenog dohotka uvećava pod uvjetom da godišnje iznos ostvarenog dohotka ne prelazi peterostruki iznos osnovice osobnog odbitka. Osnovica osobnog odbitka iznosi 2500,00 kuna.

Porezna uprava – Porez na dohodak (2020) rješenjem određuje mjesečni polog poreza na dohodak. Ukoliko obrtnik samostalno započinje obavljati djelatnost, dok ne podnose prvu godišnju porezne prijavu predujmove poreza na dohodak ne plaća. Porezna uprava – Porez na dohodak (2020) objašnjava da „Obrtnik može koristiti razne poticaje i olakšice – poticaje zapošljavanja, državnu potporu za obrazovanje i izobrazbu, poticaje za istraživanja i razvoj te porezne olakšice za obavljanje djelatnosti na potpomognutim područjima i području Grada Vukovara."

3.3. Obrtnici obveznici poreza na dobit

Prema Zakonu o porezu na dobit po čl. 2. „Porezni obveznik je trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi.“ Porezni obveznik je i fizička osoba koja po propisima utvrđuje dohodak u kojima se dohodak oporezuje na način propisan za samostalne djelatnosti ili koja obavlja takvu samostalnu djelatnost ako objavi da će umjesto poreza na dohodak, plaćati porez na dobit.

Obrtnik je obveznik poreza na dobit:

- „ako je u prethodnom razdoblju ostvario ukupni primitak veći od 3.000.000,00 kuna ili ako ispunjava dva od sljedeća tri uvjeta:
- u prethodnom poreznom razdoblju je ostvario dohodak veći od 400.000,00 kuna,
- ima dugotrajnu imovinu u vrijednosti veću od 2.000.000,00 kuna,
- u prethodnom poreznom razdoblju zapošljavao je više od 15 radnika.“

Porezna uprava – Porez na dobit (2020) navodi da ukoliko nadležnoj ispostavi Porezne uprave, obrtnik podnese pisani zahtjev do kraja tekuće godine prema svom prebivalištu ili uobičajenom boravištu, da u idućoj kalendarskoj godini želi plaćati umjesto poreza na dohodak, porez na dobit, može biti obveznik poreza na dobit. Svi supoduzetnici podnose i potpisuju pisani zahtjev u slučaju supoduzetništva ili drugog zajedničkog oblika dohotka. Poreznog obveznika obvezuje rješenje kojim se zahtjev sljedećih 5 godina usvaja.

Utvrđivanje poreza na dobit obrtnika

Prema čl. 29. Zakona o porezu na dobit „Porez na dobit utvrđuje se za porezno razdoblje koje je u pravilu kalendarska godina.“ Na zahtjev poreznog obveznika Porezna uprava odobrava da se kalendarska godina i porezno razdoblje razlikuju. Porezno razdoblje u tom slučaju ne smije prekoračiti razdoblje od 12 mjeseci, a porezni obveznik nema pravo tri godine mijenjati izabrano porezno razdoblje. Prema čl. 5. navedenog zakona o porezu na dobit, razlika prihoda i rashoda koja se prije obračuna poreza na dobit utvrđuje te je uvećana i umanjena prema odredbama Zakona, naziva se porezna osnovica. U poreznu osnovicu ulazi dobit od likvidacije kojim porezni obveznik završava poslovanje, a prema tržišnoj vrijednosti imovine utvrđuje se

porezna osnovica. Zatim, porezni obveznik može utvrditi poreznu osnovicu prema novčanom načelu ako u prethodnom razdoblju nije imao veće prihode od 7.500.000,00 kuna. Nadalje, porezni obveznik koji način utvrđivanja porezne osnovice namjerava promijeniti, Poreznoj upravi podnosi 15 dana nakon početka poreznog razdoblje, izjavu o promjeni načina utvrđivanja porezne osnovice. Porezni obveznik i obveznik poreza na dodanu vrijednost, može izabrati način utvrđivanja porezne osnovice samo ukoliko postupak oporezivanja primjenjuje prema naplaćenim naknadama.

Plaćanje poreza na dobit obrtnika

Porezna uprava (2020) navodi da se predujam poreza na dobit za prethodno kalendarsko razdoblje plaća po osnovi godišnje porezne prijave, dok se kod mjesečnog predujma svota za prethodno razdoblje utvrđuje s podjelom broja mjeseci istog tog razdoblja. Ukoliko porezni obveznik započinje obavljati djelatnost, nije obavezan platiti predujam, dok ne podnese prvu poreznu prijavu. Prema Zakonu poreza na dobit po čl. 28. na utvrđenu poreznu osnovicu, porez na dobit se plaća po stopi: „12% ako su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi do 7.500.000,00 kuna, ili 18% ako su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi jednaki ili veći od 7.500.000,01 kuna“.

Nadalje, prema čl. 31. Zakona o porezu na dobit, porez na dobit po odbitku se plaća: 15% osim ako se porez po odbitku za udjele i dividende u dobiti plaća po stopi od 12%, 15% na naknade za nastupe inozemnih izvođača te 20% na sve usluge i na sve vrste naknada koje se oporezuju prema ovom članku, kada se plaćaju osobama koje sjedište nadzora poslovanja imaju u državama koje se nalaze na EU popisu nekooperativnih jurisdikcija u porezne svrhe, a s kojima ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja Republika Hrvatska ne primjenjuje. Porez po odbitku plaća se na svaku kamatu, dividendu, udjele u dobiti, na prava autora i ostala prava intelektulnog vlasništva koja se plaćaju inozemnim osobama, a također se plaća i na usluge kojima se istražuje tržište, poslovnog te poreznog savjetovanja i na kraju revizorske usluge.

4. Temeljna obilježja računovodstva obrtnika

Prema čl. 28. Zakona o porezu na dohodak „Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva.“ Samostalnom djelatnošću obrta po čl. 29. Zakona o porezu na dohodak smatraju se:

- „djelatnosti u smislu zakona kojim se uređuje obavljanje obrta i sve druge posebno nenavedene gospodarstvene djelatnosti i/ili
- ustup uz naknadu ili konačna prodaja imovinskih prava u okviru obrtničke djelatnosti ili djelatnosti slobodnog zanimanja“.

Dohodak u paušalnom iznosu ostvaruje fizička osoba koja utvrđuje primitke od obavljanja samostalne djelatnosti obrta, ako ispunjava slijedeće uvjete:

1. „da nije obveznik poreza na dodanu vrijednost,
2. da u prethodnom razdoblju od djelatnosti nije ostvario ukupni godišnji primitak veći od iznosa popisanog za obvezni ulazak u sustav PDV-a (300.000,00 kn).“ (HOK, Vodič)

Nadalje, porezni obveznik koji obavlja samostalnu djelatnost prema čl. 36. Zakona o porezu na dohodak umjesto poreza na dohodak može plaćati porez na dobit na vlastiti zahtjev ili biti obvezan umjesto poreza na dohodak plaćati porez na dobit ako ispunjava zakonske uvjete za oporezivanje dobiti. Čl. 37. Zakona o porezu na dohodak objašnjava da se mjesečni predujam kod dohotka od samostalne djelatnosti utvrđuje i plaća temeljem podataka koji su podneseni u godišnjoj prijavi poreza na dohodak te da porezni obveznik koji obavlja samostalnu djelatnost ne plaća predujmove poreza na dohodak, dok ne podnese prvu godišnju poreznu prijavu.

Prema Žager, K. i Dečman, N. (2015) jednostavno knjigovodstvo naziva se još i načelo blagajne. Načelo blagajne zahtijeva da se poslovni događaji priznaju kad se primi ili isplati novac, a ne onda kad on zapravo nastane. Ovo načelo primjenjuje se u vođenju poslovnih knjiga kod trgovačkih društava odnosno poduzeća. Zatim, postoji i dvojno knjigovodstvo koje se vodi prema načelu nastanka događaja, a poslovni događaji se priznaju kad su stvarno nastali, a ne kada se novac primi ili isplati.

Žager, K. i Dečman, N. (2015) objašnjavaju da se poslovne knjige obrtnika i po nazivu i po načinu vođenja poslovnih knjiga razlikuju od poslovnih knjiga poduzeća. Ukoliko govorimo o poslovnim knjigama obrtnika, podrazumijevamo jednostavnije vođenje poslovnih knjiga,

odnosno jednostavnije poslovanje. Dominantnu ulogu kod obtra ima porezna uprava, tj. eksterni korisnici, dok su poslovne knjige prilagođene za potrebe utvrđivanja porezne obveze i dohotka. Njihov naziv, sadržaj i broj poreznim je propisima propisan te obrtnici najčešće samo te knjige vode.

4.1. Knjigovodstvene isprave

Prema čl. 8. Zakona o računovodstvu „Knjigovodstvena isprava je svaki interno ili eksterno sastavljen pisani dokument ili elektronički zapis o poslovnom događaju, te isti čini osnovu za unos podataka o poslovnom događaju u poslovne knjige.“ Knjigovodstvena isprava sadržava: broj i naziv ili jedinstvene identifikacijske oznake knjigovodstvene isprave, datum izdavanja knjigovodstvene isprave te datum poslovnog događaja ako ne odgovara datumu izdavanja, identifikaciju sudionika poslovnog događaja i opis sadržaja, novčani iznos te na kraju potpis osobe koja je sastavljala knjigovodstvenu ispravu. Prema čl. 10. Zakona o računovodstvu knjigovodstvene isprave: isplatne liste, analitička evidencija o plaćama za koje se plaćaju obvezni doprinosi, čuvaju se trajno, zatim isprave na temelju kojih su podaci uneseni u poslovne knjige čuvaju se najmanje jedanaest godina.

Isprave su često sistematizirane prema određenim kriterijima. Kriteriji promatranja klasificiraju se prema mjestu nastanka, prema namjeni i prema obuhvatnosti podataka koje prikazuju. Vrste isprava ovisno o kriteriju promatranja prikazane su u tablici 2.

Tablica 2. Vrste isprava

Kriterij sistematizacije	Vrste isprava
Mjesto nastanka	interne, eksterne
Namjena	nalogodavne, opravdavajuće, kombinirane
Obuhvatnost podataka	originalne, zbrojne
Način sastavljanja	ručno, elektronički

Izvor: Dražić-Lutilsky et al; Računovodstvo (2010: 135)

„Kontrola ili provjera točnosti i vjerodostojnosti isprava provodi se na mjestu koje se zove likvidatura, a provode je osobe koje su internim aktom poduzeća za to ovlaštene.“ (Žager et al, 2007: 84)

4.2. Poslovne knjige

Dražić-Lutilsky, I. et al. (2010) navode da se poslovne knjige vode prema određenim načelima, odnosno prema načelu ažurnosti i urednosti te da se vode za svaku kalendarsku godinu. Prema čl. 13. Zakona o računovodstvu „Poduzetnik je dužan voditi poslovne knjige na način da osigura kontrolu unesenih podataka, ispravnost unosa podataka, čuvanje podataka, mogućnost korištenja podataka, mogućnost dobivanja uvida u promet i stanja na računima glavne knjige te mogućnost uvida u vremenski slijed obavljenog unosa poslovnih događaja.“ U poslovne knjige podaci se uvode po načelu nepromjenjivog zapisa o nastalom poslovnom događaju te se unose na temelju knjigovodstvenih isprava. Prema Zakonu poreza na dohodak čl. 34. na temelju podataka poslovnih knjiga i evidencija, radi utvrđivanja dohotka, svi porezni obveznici koji žele obavljati samostalnu djelatnost dužni su se upisati u registar poreznih obveznika. Ako porezni obveznici u Knjizi primitaka i izdataka ili u evidencijama koje su propisane ostalim zakonima osiguravaju podatke o dnevnom gotovinskom prometu, nisu obvezni voditi Knjigu prometa.

Obrtnici samostalno ili uz pomoć drugih u elektroničkom ili „papirnatom“ zapisu vode poslovne knjige kao što su knjigovodstveni servisi, druge stručne osobe i slično. Fizička osoba koja obavlja samostalnu djelatnost, poslovne primitke i izdatke, bilježi u Knjigu primitaka i izdataka po načelu blagajne. „To znači da se primici bilježe tek nakon što su naplaćeni, odnosno izdaci nakon što su plaćeni.“ (HOK, E1 Vođenje poslovnih knjiga) Poslovne knjige se za svaku godinu vode posebno. Svaka poslovna knjiga vodi se na propisanim obrascima:

- Knjiga primitaka i izdataka (Obrazac KPI),
- Popis dugotrajne imovine (Obrazac DI),
- Knjiga prometa (Obrazac KP),
- Evidencija o tražbinama i obvezama (Obrazac TO).

Odredbama Općeg poreznog zakona propisana je obveza izdavanja računa, što znači da se račun izdaje za svaku uslugu koja je obavljena. Ako se naplata vrši u gotovini, svaki izdvatelj računa dužan je koristiti fiskalni naplatni uređaj sukladno Zakonu o fiskalizaciji. Obrtnici koji su uključeni u sustav PDV-a propisane knjige ulaznih i izlaznih računa moraju voditi na temelju kojih se obračunava obveza za plaćanje PDV-a. Ukoliko se obrtnik bavi trgovinom, obvezan je voditi popis robe u trgovini na malo. (HOK, E1 Vođenje poslovnih knjiga)

4.2.1. Knjiga primitaka i izdataka

Žager, K. i Dečman, N. (2015) navode da se u Knjigu primitaka i izdataka unose svi poslovni primici i poslovni izdaci. Ukoliko govorimo o pojmovima poslovnih primitaka i poslovnih izdataka, misli se samo na one transakcije na temelju kojih se utvrđuje dohodak obrtnika i koje su porezno priznate. Odredbe Zakona o porezu na dohodak temelj su za unos podataka u poslovnu knjigu. Knjiga primitaka i izdataka sadrži osnovne podatke o obrtniku kao i datum transakcije te ispravu na temelju koje se podaci unose te primitke i izdatke podijeljene u 3 skupine, a to su: gotovina, žiro račun, u naravi. U knjizi primitaka i izdataka PDV se iskazuje za one obrtnike koji nisu u sustavu PDV-a, dok za obrtnike koji se u tom slučaju nalaze u sustavu dohotka i u sustavu PDV-a iznos PDV-a ne predstavlja poslovni primitak ili izdatak, što znači da ne utječe na utvrđivanje dohotka. U Knjigu primitaka i izdataka unose se porezno priznati primici i izdaci koji utječu na utvrđivanje dohotka.

Prema članku 31. Zakona o porezu na dohodak po osnovi samostalnih djelatnosti poslovni primici su dobra (usluge, novac, materijalna prava, stvari i drugo) koja su poreznom obvezniku, pritekla u poreznom razdoblju, na temelju njegove samostalne djelatnosti te se utvrđuju prema tržišnoj vrijednosti, dok čl. 32. Zakona o porezu na dohodak navodi da su poslovni izdaci po osnovi samostalnih djelatnosti radi očuvanja, stjecanja i osiguranja poslovnih primitaka, svi odljevi dobara poreznog obveznika tijekom poreznog razdoblja. Izdaci koji su izravno vezani za obavljanje djelatnosti ulaze u poslovne izdatke poreznih obveznika.

Žager, K. i Dečman, N. (2015) smatraju da se poslovni primici priznaju u visini tržišne vrijednosti, dok se poslovni izdaci priznaju po nabavnoj cijeni ili cijeni koštanja te da se u poslovne primitke i izdatke priznaju samo one transakcije koje su porezno priznate. Poslovni primici i izdaci mogu biti različiti te neki od njih u trenutku priznavanja imaju, a neki nemaju novčani tok. U slučaju da primici i izdaci nemaju novčani tok u trenutku priznavanja, nazivaju se primicima i izdacima u naravi.

Slika 1. Knjiga primitaka i izdataka

Obrazac KPI

KNJIGA PRIMITAKA I IZDATAKA

I. OPĆI PODACI O POREZNOM OBVEZNIKU														
1. NAZIV DJELATNOSTI								ŠIFRA DJELATNOSTI						
2. IME I PREZIME PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI														
3. ADRESA PREBIVALIŠTA /UOBIČAJENOG BORAVIŠTA														
4. OIB PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI														
II. PODACI O PRIMICIMA														
R. BR.	NADNEVAK PRIMITKA / IZDATKA	BROJ TEMELJNICE	OPIS ISPRAVA	PRIMICI			PDV U PRIMICIMA	UKUPNI PRIMICI	IZDACI			PDV U IZDACIMA	IZDACI IZ ČL. 33. ST. 1. T. 1. I 5.	UKUPNO DOPUŠTENI IZDACI
				U GOTOVINI	NA ŽIRO - RAČUN	U NARAVI			U GOTOVINI	PUTEM ŽIRO - RAČUNA	U NARAVI			
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9 (5+6+7-8)*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15 (10+11+12-13-14)*

Slika 1: Obrazac KPI (Porezna uprava, Knjiga primitaka I izdataka)

4.2.2. Popis dugotrajne imovine

Žager K. i Dečman N. (2015) smatraju da u skupinu obveznih poslovnih knjiga obrtnika ulazi Popis dugotrajne imovine te da se u nju unosi sva dugotrajna imovina koja se nalazi u njegovom vlasništvu i s kojom raspolaže obrtnik.

Prema Zakonu o porezu na dohodak po čl. 35. Za utvrđivanje izdataka otpisa služi popis dugotrajne imovine koja se nakon što je u cijelosti otpisana, zadržava u popisu dugotrajne imovine do trenutka prodaje te se prava i stvari unose u popis dugotrajne imovine ako im je vrijednost nabave veća od 3.500,00 kuna i ako im je trajanje duže od jedne godine. Nabavna vrijednost dobara dugotrajne imovine, unesena u popis dugotrajne imovine, otpisuje se sukladno propisima koji uređuju porez na dobit. Knjigovodstvena vrijednost se u cijelosti otpisuje u slučaju da se dobro dugotrajne imovine zbog uništenja ne može više koristiti ili se proda, izuzme ili na neki način otuđi.

Jurić (2020) smatra da se u Popis dugotrajne imovine (Obrazac DI) u trenutku nabave unosi dugotrajna materijalna imovina po nabavnoj vrijednosti te da nije bitno jesu li plaćeni računi u vezi s njezinom nabavom.

Popis dugotrajne imovine ustrojava se prilikom stjecanja radnje, obrta, slobodnog zanimanja i drugog ili na početku obavljanja samostalne djelatnosti te se neprekidno vodi tokom obavljanja djelatnosti likvidacije. „U popis DI unose se opći podaci o poreznom obvezniku, te podaci o dugotrajnoj imovini kako slijedi: redni broj, naziv stvari ili prava, nadnevak nabave ili ulaganja stvari ili prava i broj isprave, nabavna vrijednost ili troškovi proizvodnje stvari ili prava, knjigovodstvena vrijednost koja se prenosi iz popisa prethodne godine, vijek trajanja dugotrajne imovine prema skupini u koju je imovina razvrstana sukladno Zakonu o porezu na dobit, stopa amortizacije, stopa otpisa koja se dobije tako da se nabavna vrijednost pomnoži sa stopom amortizacije i podijeli sa 100, knjigovodstvena vrijednost na kraju kalendarske godine koja se dobije da se od knjigovodstvene vrijednosti oduzme iznos otpisa, AOP oznaka ovisno o vrsti dugotrajne imovine i datum otuđenja dugotrajne imovine.“ (HOK, E1 vođenje poslovnih knjiga). Vrijednost dugotrajne imovine ne utječe više na mogućnost ulaska u sustav poreza na dobit. Od 1.1.2020. godine fizička osoba koja je obveznik poreza na dohodak, a obavlja samostalnu djelatnost, postaje obveznik poreza na dobit po „sili zakona“ako je u prethodnom poreznom razdoblju odnosno u 2019. godini ostvarila ukupni primitak veći od 7.500.000,00 kn. „Prema tome, podiže se prag od kojeg fizičke osobe koje obavljaju neku samostalnu djelatnost (vode Knjigu primitaka i izdataka te plaćaju porez na dohodak) postaju obveznici poreza na dobitak s 3.000.000,00 kn na 7.500.000,00 kn ukupnog primitka na godišnjoj razini.“ (Jurić, 2020: 24)

Popis dugotrajne imovine zaključuje se 31. prosinca te se sastavlja za svaku kalendarsku godinu. Zaključna stanja se, kao i početna stanja za iduću godinu, prepisuju po pojedinim stvarima ili pravima. (HOK, E1 vođenje poslovnih knjiga)

Slika 2. Popis dugotrajne imovine

Obrazac DI

POPIS DUGOTRAJNE IMOVINE NA DAN 31.12.____. GODINE

I. OPĆI PODACI O POREZNOM OBVEZNIKU										
1. NAZIV DJELATNOSTI										
2. IME I PREZIME PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI										
3. ADRESA PREBIVALIŠTA/UOBIČAJENOG BORAVIŠTA										
4. OIB PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI										
II. PODACI O DUGOTRAJNOJ IMOVINI										
R. BR.	NAZIV STVARI ILI PRAVA	ISPRAVA BROJ/ NADNEVAK	NABAVNA VRIJEDNOST	KNJIGOV. VRIJEDNOST	VIJEK TRAJANJA	STOPA OTPISA	IZNOS OTPISA	KNIGOVOD. VRIJEDN. STVARI ILI PRAVA NA KRAJU GODINE	AOP OZNAKA DUG. IM.[1]	DATUM OTUĐENJA DUGOTRAJNE IMOVINE
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*

Slika 2: Obrazac DI: (Porezna uprava, Popis dugotrajne imovine)

4.2.3. Knjiga prometa

Knjigu prometa nije potrebno voditi, ukoliko se vode podaci dnevnog gotovinskog prometa na mjestu, gdje se ostvaruje gotovinski promet. Ako se djelatnost prodaje na malo obavlja u više prodajnih mjesta, vode se Knjige prometa svakog prodajnog mjesta, radnje ili drugo. Primici naplaćeni u gotovu novcu i u čekovima se upisuju u Knjigu prometa na kraju svakog radnog dana, a u slučaju paušalnog oporezivanja upisuju se i primici koji su naplaćeni bezgotovinskim putem. (HOK, E1 vođenje poslovnih knjiga)

U Knjigu prometa se upisuju podaci o podaci o poslovnoj jedinici, poreznom obvezniku i sljedeći podaci:

- redni broj,
- nadnevak ostvarivanja gotovinskih primitaka,
- broj izdatnice,
- opisi isprava u gotovini o primicima,

- iznos koji se naplaćuje u čekovima i gotovini,
- iznos naplaćen bezgotovinskim putem,
- ukupan zbroj iznosa.

Obrtnik popunjava podatak o naplaćenom bezgotovinskom iznosu ako utvrđuje dohodak u paušalnom iznosu. Porezni obveznici koji nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost a obveznici su poreza na dohodak nisu dužni voditi Knjigu prometa, uz uvjet da se ne obavlja djelatnost u više prodajnih mjesta. Obveznici poreza na dohodak nisu dužni voditi Knjigu prometa ako vode evidenciju o dnevnom prometu. (HOK, E1 vođenje poslovnih knjiga).

Žager, K. i Dečman N. (2015) smatraju da je poreznim propisima uređen sadržaj i izgled Knjige prometa. Nadalje, u gotovinskom prometu mora postojati informacija, bez obzira u kojoj se knjizi bilježila jer je posebno značajna za praćenje tokova gotovine u svakom poslovnom subjektu, a posebno kod obrta.

Slika 3. Knjiga prometa

Obrazac KPR

KNJIGA PROMETA

I. OPĆI PODACI O POREZNOM OBVEZNIKU						
1. NAZIV DJELATNOSTI				ŠIFRA DJELATNOSTI		
2. IME I PREZIME PODUZETNIKA / NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI						
3. ADRESA PREBIVALIŠTA/UOBIČAJENOG BORAVIŠTA						
4. OIB PODUZETNIKA/NOSITELJA ZAJEDNIČKE DJELATNOSTI						
II. PODACI O POSLOVNOJ JEDINICI						
1. NAZIV						
2. ADRESA						
R. BR.	NADNEVAK	BROJ TEMELJNICE	OPIS ISPRAVA O PRIMICIMA U GOTOVINI	IZNOS NAPLAĆEN U GOTOVINI / ČEKOVIMA	IZNOS NAPLAĆEN BEZGOTOVINSKIM PUTEM[1]	UKUPNO NAPLAĆENI IZNOS
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7 (5+6)*

Slika 3: Obrazac KPI (Porezna Uprava, Knjiga prometa)

4.2.4. Evidencija o tražbinama i obvezama

„To je evidencija o svim ispostavljenim i primljenim računima, osim onih naplaćenih ili plaćenih na način koji ima obilježja gotovinskog plaćanja“ (Hok, Vođenje poslovnih knjiga)

Sadržava slijedeće podatke:

- redni broj,
- naziv kupca/dobavljača,
- broj i nadnevak računa,
- zaračunati iznos,
- nadnevak plaćanja/naplate,
- plaćen ili naplaćen iznos.

Žager, K i Dečman, N. (2015) smatraju da svaki obrtnik treba voditi evidenciju o potraživanjima i obvezama. Zatim, kako bi se lakše moglo upravljati novčanim tokom i likvidnošću, u ovu evidenciju se upisuju ulazni i izlazni računi. S vremenom sadržaj se mijenjao i prilagođavao potrebama vremena u kojima se vodila evidencija. Međutim, danas se Knjiga primitaka i izdataka koristi kao podloga za obračun i kontrolu PDV-a, s tim da se poslovne knjige obrtnika vode radi zadovoljavanja poreznih propisa, a većina obrtnika preuzima gotove propisane obrasce. Tako je i s Evidencijama o tražbinama i obvezama (obrazac TO) u koje se kronološkim redom unose svi ulazni i izlazni računi koji se vode se po sustavu jednostavnog knjigovodstva te se kao i sve ostale knjige obrtnika provode na temelju propisanog obrasca. Za kontrolu zapisa u Knjizi primitaka i izdataka vrlo su važne informacije o plaćanju obveza i naplati potraživanja te se iz Evidencije o tražbinama i obvezama utvrđuje koliko mi dugujemo drugima i tko sve duguje nama. Pretpostavlja se da je za lakše upravljanje novčanim tokovima posjedovati informacije o obvezama i potraživanjima važno za svakog obrtnika.

Slika 4. Evidencija o tražbinama i obvezama

Obrazac TO

EVIDENCIJA O TRAŽBINAMA I OBVEZAMA

I. PODACI O POREZNOM OBVEZNIKU											
1. IME I PREZIME											
2. ADRESA											
3. NAZIV I ADRESA DJELATNOSTI											
II. PODACI O TRAŽBINAMA I OBVEZAMA											
R.BR.	KUPAC/DOBAVLJAČ	IZLAZNI RAČUNI					ULAZNI RAČUNI				
		BROJ	NADNEVAK	IZNOS	NAPLAĆENO		BROJ	NADNEVAK	IZNOS	NAPLAĆENO	
					NADNEVAK	IZNOS				NADNEVAK	IZNOS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Slika 4: Obrazac TO (Porezna uprava, Evidencija o tražbinama i obvezama)

4.2.5. Knjige ulaznih i izlaznih računa

Žager K. i Dečman N. (2015) navode da Knjiga ulaznih i izlaznih računa treba osigurati propisane podatke. To su prije svega sljedeći podaci:

- redni broj zapisa u knjizi (broj URA/IRA),
- kupac/dobavljač i OIB,
- broj računa i datum izdavanja,
- vrijednost oporezivih isporuka (osnovica, iznos PDV-a, ukupno),
- vrijednost neoporezivih isporuka.

Žager, K i Dečman, N. (2015) navode da porezni obveznici koji prema propisima o porezu na dodanu vrijednost vođenjem Knjiga ulaznih i izlaznih računa nisu obavezni osiguravati podatke o tražbinama i obvezama ako upisuju podatke o primljenim i izdanim računima, međutim ako ih vode prema plaćenim odnosno naplaćenim računima, dužni su voditi i Evidenciju o tražbinama i obvezama.

Prema Dražić-Lutilsky, I. et al. (2010) u Knjigu ulaznih računa upisuju se svi računi ili fakture dobavljača za primljenu robu ili izvršene usluge (slika 6.). Računi se kronološkim redom upisuju u Knjigu ulaznih računa, onako kako su pristizali, bez obzira od kojeg su dobavljača, dok se ti računi u analitičkom knjigovodstvu sistematiziraju po pojedinim dobavljačima. Zatim, svaki račun treba sadržavati podatak o broju pod kojim je uveden u Knjigu ulaznih računa

Slika 5. Obrazac URA

Obrazac U-RA

POREZNI OBVEZNIK:

_____
(NAZIV/IME I PREZIME)

_____
(ADRESA: MJESTO, ULICA I BROJ)

_____
(BROJČANA OZNAKA (ŠIFRA) DJELATNOSTI PREMA NACIONALNOJ KLASIFIKACIJI)

_____
(PDV ID. BR./OIB)

KNJIGA PRIMLJENIH (ULAZNIH RAČUNA)

- IZNOS U KUNAMA I LIPAMA -

RED. BROJ	RAČUN		DOBAVLJAČ (ISPORUČITELJ DOBARA ILI USLUGA)							PRETPOREZ					
	BROJ	DATUM	NAZIV - IME I PREZIME I SJEDIŠTE/ PREBIVALIŠTE ILI UOBIČAJENO BORAVIŠTE	(PDV ID. BR./ OIB)	POREZNA OSNOVICA			UKUPNI IZNOS RAČUNA S PDV-om	UKUPNO	5%		10%		25%	
					5%	10%	25%			MOŽE SE ODBITI	NE MOŽE SE ODBITI	MOŽE SE ODBITI	NE MOŽE SE ODBITI	MOŽE SE ODBITI	NE MOŽE SE ODBITI
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10(11+12+13+14+15+16)	11	12	13	14	15	16

Slika 5: Obrazac URA (Porezna uprava, Knjiga ulaznih računa)

Dražić-Lutilsky, I. et al. (2010) smatraju da u Knjizi ulaznih računa postoji i Knjiga izlaznih računa u koju se bilježe svi računi koji su odaslani kupcima (slika 7.). Računi se nakon ispostavljanja za isporučenu robu ili izvršene usluge, kupcima primarno upisuju u Knjigu izlaznih računa te odlaze nakon toga na daljnju obradu. Računi su kronološki poredani u knjizi izlaznih računa onako kako su se izdavali, dok su u analitičkom knjigovodstvu kupaca sistematizirani isti ti računi po kontima pojedinih kupaca. Knjiga ulaznih odnosno izlaznih računa vodi se prema jednostavnom knjigovodstvu te se zaključuje na kraju svake godine. S obzirom na podatke koje sadrže služe i u porezne svrhe, kao važne porezne evidencije jer se u njih upisuju podaci potrebni za obračun i kontrolu PDV-a.

Slika 6. Obrazac IRA

Obrazac I-RA

POREZNI OBVEZNIK:

(NAZIV/IME I PREZIME)

(ADRESA: MJESTO, ULICA I BROJ)

(BROČANA OZNAKA (ŠIFRA) DJELATNOSTI PREMA NACIONALNOJ KLASIFIKACIJI)

(PDV ID. BR. / OIB)

KNJIGA IZDANIH (IZLAZNIH RAČUNA)

- IZNOS U KUNAMA I LIPAMA -

RED. BROJ	RAČUN		KUPAC (PRIMATELJ DOBRA ILI USLUGA)		IZNOS (S PDV-om)	NE PODLIJEŽE OPOREZIVANJU I OSLOBOĐENO PDV-A										OPOREZIVO					
	BROJ	DATUM	NAZIV - IME I PREZIME I SJEDIŠTE/ PREBIVALIŠTE ILI UOBIČAJENO BORAVIŠTE	(PDV ID. BR. / OIB)		TUZEMNE (PRIJENOS POREZNE OBVEZE)	ISPORUKE DOBARA U SLOBODNIM ZONAMA	ISPORUKE DOBARA - IZVOZ	OSTALE IZVOZNE USLUGE	OSLOBOĐENE USLUGE	SASTAVLJANJE DOBARA U DRUGOJ DRŽAVI ČLANICI	ISPORUKE NPS U EU	U TUZEMSTVU	IZVOZNE ISPORUKE	OSTALA OSLOBOĐENJA	5%		10 %		25%	
																OSNOVICA	POREZ	OSNOVICA	POREZ	OSNOVICA	POREZ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

Slika 6: Obrazac IRA (Porezna Uprava, Knjiga Izlaznih računa)

5. ZAKLJUČAK

Na početku ovog rada objašnjen je pojam obrta i obrtnika koji značajan utjecaj imaju na gospodarstvo i zaposlenost u Republici Hrvatskoj. Prema tome, gospodarska situacija u Hrvatskoj važna je za obrtnike s tim da obrtnici imaju veliku ulogu u stvaranju budućnosti, da svoja znanja i vještine prenose na buduće obrtnike. Samo poslovanje obrtnika jednostavno je, međutim postoje razni putevi razvoja do samog otvaranja obrta. Obrtnicima se nude razne olakšice, oslobođenja i poticaji za zapošljavanje kako bi lakše obavljali djelatnost. Međutim, otvaranje obrta posao je koji zahtijeva uložen trud, vrijeme i znanje. Za početak, obrtnici moraju imati ispunjene odgovarajuće uvjete kao što su zdravstveni uvjeti ako je to zakonom propisano, zatim stručnu osposobljenost, odgovarajuće srednje strukovno znanje ili položen majstorski ispit. Obrtnici obavljaju djelatnost u svrhu ostvarenja dobiti.

Nadalje, potrebno je neprestano pratiti promjene koje se događaju u okolini, zakone i pravilnike koji se mijenjaju. Poslovanje obrtnika je definirano u zakonima i propisima. Zbog jednostavnijeg poslovanja obrtnici većinom odabiru paušalno oporezivanje, najviše zbog nižih doprinosa za zdravstveno i mirovinsko osiguranje te općenito zbog jednostavnijeg načina poslovanja. Također, obrtnici koji odabiru paušalno oporezivanje nisu dužni voditi knjigovodstvo. Ukoliko je obrtnik obveznik poreza na dohodak, jednostavnije je vođenje poslovnih knjiga. Međutim, obrtnik može biti i obveznik poreza na dobit. U tom slučaju porezne stope su više. Na kraju možemo zaključiti kako su obrtnici opterećeni plaćanjem poreza, da je porezno opterećenje na plaće i dalje visoko te da neto primanja ostaju razmjerno skromna.

Literatura

Amidžić-Peročević, K. et al. (2002) *Poslovanje obrtnika: porezni, računovodstveni i pravni aspekt*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.

Dražić-Lutilsky, I. et al. (2010) *Računovodstvo: 3. izmijenjeno izdanje*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

Jurić, Đ. (2020) *Popis dugotrajne imovine i obračun amortizacije za 2019. godinu: Računovodstvo revizija i financije.* Prilog časopisu RRiF br. 1/20. str. 5-24. Dostupno na: www.rrif.hr [14.09.2020.]

Šoić, M. i Cvitan, Ž. (2001*) Obrt: Priručnik o uvjetima otvaranja i poslovanja obrta, obrazovanju za obrtnička zanimanja, organiziranosti obrta i vođenju poslovnih knjiga.* Zagreb: Inženjerski biro

Žager, K. i Dečman, N. (2015) *Računovodstvo malih i srednjih poduzeća*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

Žager, K. et al. (2007) *Osnove računovodstva: računovodstvo za neračunovođe*. Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika

Stručne informacije za 2020. godinu: *Računovodstvo revizija i financije.* (2020) Prilog časopisu RRiF br. 2/20. str. 34-38. Dostupno na: www.rrif.hr [10.09.2020.]

Središnji državni portal, *Godišnji obračun poreza na dohodak* (2020). Dostupno na: https://gov.hr/moja-uprava/financije-i-porezi/porezi-i-prijava-poreza/godisnji-obracun-poreza-na-dohodak/425 [10.09.2020.]

Hrvatska obrtnička komora, E1 vođenje poslovnih knjiga. Dostupno na: http://infos.hok.hr/faq/e_racunovodstvo/e1_vodenje_poslovnih_knjiga [10.08.2020.]

Porezna uprava, HR_porezni sustav. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_na_dobit.aspx [08.08.2020.]

Porezna uprava, HR_porezni sustav. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/obrtnici/Stranice/Porez-na-dohodak.aspx [09.08.2020].

Porezna uprava, HR_obrasci, Knjiga primitaka i izdataka. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_obrasci/Documents/POREZ%20NA%20DOHODAK/KPI.pdf [10.08.2020]

Porezna uprava, HR_obrasci, Popis dugotrajne imovine. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_obrasci/Documents/POREZ%20NA%20DOHODAK/DI.pdf [10.08.2020]

Porezna uprava, HR_obrasci, Knjiga prometa. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_obrasci/Documents/POREZ%20NA%20DOHODAK/KPR.pdf [10.08.2020]

Porezna uprava, HR_obrasci, Evidencija o tražbinama i obvezama. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_obrasci/Documents/POREZ%20NA%20DOHODAK/TO.pdf [10.08.2020]

Porezna uprava, HR_obrasci, Knjiga primljenih (ulaznih) računa. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Obrasci/Knjiga%20primljenih%20racuna%20(ulaznih%20racuna)(21.06.2013.).pdf [12.08.2020]

Porezna uprava, HR_obrasci, Knjiga izdanih (izlaznih) računa. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Obrasci/Knjiga%20izdanih%20(izlaznih%20ra%C4%8Duna)%20(21.06.2013.).pdf [12.08.2020]

Narodne novine: Zakon o računovodstvu, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

Narodne novine: Zakon o obrtu, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 143/13, 127/19, 41/20

Narodne novine: Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20

Narodne novine: Zakon o porezu na dobit, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20

Narodne novine: Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19

Narodne novine: Pravilnik o paušalnom oporezivanju samostalnih djelatnosti, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 1/20

Popis tablica

Tablica 1. Godišnji paušalni porez na dohodak…….7

Tablica 2. Porezne stope poreza na dohodak u 2019……..……..10

Tablica 4. Vrste isprava……..…..14

Popis slika

Slika 1. Knjiga primitaka i izdataka……..17

Slika 2. Popis dugotrajne imovine……...…….....19

Slika 3. Knjiga prometa……...….…….....20

Slika 4. Evidencija o tražbinama i obvezama……..……...22

Slika 5. Obrazac URA……...…….……..….23

Slika 6. Obrazac IRA……..….……..24